

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบบรรยาย เชิงหาความสัมพันธ์ (Descriptive Correlation Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาของรังว่างเปล่า, สัมพันธภาพระหว่างครอบครัวบุตรกับการปรับตัวของครอบครัวในระยะรังว่างเปล่าและภาวะ Empty Nest Syndrome โดยดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คือ ครอบครัวที่อยู่ในระยะรังว่างเปล่า โดยเริ่มตั้งแต่บุตรคนสุดท้าย แยกครอบครัวออกไป ศึกษาครอบครัวที่อาศัยอยู่ในอำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมีนาคม 2551

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. เป็นสามีหรือภรรยาในครอบครัวระยะรังว่างเปล่าที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วยกันสองคนในครอบครัว
2. บุตรแยกไปมีครอบครัวจนหมดหรือออกไปทำงานต่างถิ่น ไม่ได้อยู่ประจำที่บ้าน
3. ยินดีและเต็มใจร่วมมือในการวิจัย
4. สามารถอ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทย

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้โดย คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการวิเคราะห์อำนาจการทดสอบ (Power Analysis) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญ .05 และค่าอำนาจการทดสอบที่ .80 กำหนดสัมประสิทธิ์ของการทำนายจึงใช้ค่า Effect Size ขนาด Moderate Value = .13 และนำมาแทนค่าในสูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ (Cohen, 1977)

เมื่อ $N =$ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ (Total Size Index)

$L =$ ค่าจากการเปิดตารางเฉพาะสำหรับการวิเคราะห์ ตามจำนวนตัวแปรที่ระดับนัยสำคัญ .05 และอำนาจการทดสอบ (Effect Size Index)

U = จำนวนตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

R^2 = ขนาดของความแตกต่างหรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในเรื่องที่จะศึกษา

(Related to Effect Size: EF) Moderate EF, $R^2 = .13$

คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร

$$N = \frac{L(1 - R^2) + U + 1}{R^2}$$

$$= \frac{10.9(1 - .13) + 3 + 1}{.13}$$

$$= 76.946$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จึงเท่ากับ 77 คน กลุ่มตัวอย่างต้องมีขนาดเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ของขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ จึงต้องใช้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อยจำนวน 85 คน เพื่อให้เหมาะสมสำหรับการใช้สถิติวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ (Correlation) และในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย

1. แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย อายุของสามีภรรยา ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาในการสมรส รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ความเพียงพอของรายได้ ระยะเวลาหลังจากบุตรแยกครอบครัวออกไปจนหมด
2. แบบสอบถาม ภาวะ Empty Nest Syndrome ผู้วิจัยสร้างขึ้นร่วมกับการดัดแปลงแบบสอบถามจาก ภาวะ Empty Nest Syndrome ของเคน (Caine, 2005) ประกอบด้วยข้อคำถาม 16 ข้อ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้สึกหรืออาการที่เกิดขึ้นหลังจากบุตรคนสุดท้ายแยกครอบครัวออกไปแล้วเป็นมาตราส่วน 5 ระดับดังนี้
 - 2.1 เป็นจริงมากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด
 - 2.2 เป็นจริงส่วนมาก หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือตรงกับความเป็นจริงเป็นอย่างมาก
 - 2.3 เป็นจริงปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเพียงครั้งหนึ่ง
 - 2.4 เป็นจริงน้อย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึก หรือตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเองน้อย

2.5 ไม่เป็นจริงเลย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึก หรือไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเองเลย

การให้คะแนนพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ถ้าเลือกตอบ	ด้านบวก	ด้านลบ
เป็นจริงมากที่สุด	ได้	5	1
เป็นจริงส่วนมาก	ได้	4	2
เป็นจริงปานกลาง	ได้	3	3
เป็นจริงน้อย	ได้	2	4
ไม่เป็นจริงเลย	ได้	1	5

การแปลผลคะแนนภาวะ Empty Nest Syndrome ทั้งชุดจะอยู่ในช่วง 16-80 คะแนน โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งชุดที่เป็นไปได้เท่ากับ 48 คะแนนซึ่งถ้ามีคะแนนมากแสดงว่ามีภาวะ Empty Nest Syndrome มาก ถ้ามีคะแนนน้อยแสดงว่ามีภาวะ Empty Nest Syndrome น้อย

3. แบบสอบถามการปรับตัวของครอบครัวในระยะรั้งว่างเปล่าที่ผู้วิจัย คัดแปลงมาจากแบบสอบถาม ครอบครัวที่ดีมีสุข ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว (2545) และแบบสอบถามความเข้มแข็งของครอบครัวของ สุธิสา เต็มทับ และคณะ (2548) รวมทั้งแบบสอบถาม สัมพันธภาพของกลุ่มสมรส ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 65 ข้อ มี 6 ด้าน ได้แก่ บทบาททางเศรษฐกิจ การทำบทบาทหน้าที่ระหว่างกลุ่มสมรส สัมพันธภาพระหว่างกลุ่มสมรส กิจกรรมทางศาสนาประเพณีวัฒนธรรมและวันสำคัญต่าง ๆ การมีส่วนร่วมกับชุมชน/ สังคม และความเข้มแข็งของครอบครัว เป็นมาตราส่วน 5 ระดับดังนี้

3.1 เป็นจริงมากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

3.2 เป็นจริงส่วนมากหมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือตรงกับความเป็นจริงเป็นอย่างมาก

3.3 เป็นจริงปานกลางหมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเพียงครั้งหนึ่ง

3.4 เป็นจริงน้อย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึก หรือตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเองน้อย

3.5 ไม่เป็นจริงเลย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึก หรือไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเองเลย

การให้คะแนนพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ถ้าเลือกตอบ	ด้านบวก	ด้านลบ
เป็นจริงมากที่สุด	ได้	5	1
เป็นจริงส่วนมาก	ได้	4	2
เป็นจริงปานกลาง	ได้	3	3
เป็นจริงน้อย	ได้	2	4
ไม่เป็นจริงเลย	ได้	1	5

การแปลผลคะแนนการปรับตัวของครอบครัว ทั้งชุดจะอยู่ในช่วง 65-325 คะแนน คะแนนสูงแสดงว่าครอบครัวมีการปรับตัวที่ดี คะแนนต่ำแสดงแสดงว่าครอบครัวมีการปรับตัวที่ไม่ดี โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทั้งชุดที่เป็นไปได้เท่ากับ 195 คะแนน

4. แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวบุตรที่ผู้วิจัย ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามครอบครัวอยู่ดีมีสุข ของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว (2545) โดยมีข้อคำถามจำนวน ข้อ เป็นมาตราส่วน 5 ระดับดังนี้

4.1 เป็นจริงมากที่สุด หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

4.2 เป็นจริงส่วนมาก หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึก หรือตรงกับความเป็นจริงเป็นอย่างมาก

4.3 เป็นจริงปานกลาง หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึก หรือตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเพียงครั้งหนึ่ง

4.4 เป็นจริงน้อย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเองน้อย

4.5 ไม่เป็นจริงเลย หมายถึง ผู้ตอบเห็นว่าข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึก หรือไม่ตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับตนเองเลย

การให้คะแนนพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ถ้าเลือกตอบ	ด้านบวก	ด้านลบ
เป็นจริงมากที่สุด	ได้	5	1
เป็นจริงส่วนมาก	ได้	4	2
เป็นจริงปานกลาง	ได้	3	3
เป็นจริงน้อย	ได้	2	4
ไม่เป็นจริงเลย	ได้	1	5

การแปลผลคะแนนสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวบุตรทั้งคู่จะอยู่ในช่วง 21-105 คะแนน คะแนนสูงแสดงว่าครอบครัวมีสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวบุตรที่ดี คะแนนต่ำแสดงว่าครอบครัว มีสัมพันธภาพระหว่างครอบครัวบุตรที่ไม่ดีโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนที่เป็นไปได้เท่ากับ 61 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยทดสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป ภาวะ Empty Nest Syndrome แบบสอบถามการปรับตัวของครอบครัวในระยะรั้งว่างเปล่า และสัมพันธภาพกับครอบครัวบุตร ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมในเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ จากนั้นผู้วิจัย นำแบบวัดมาปรับปรุง แก้ไขให้มีความเหมาะสม

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยใช้วิธีใช้วิธีการหาความคงที่ภายใน (Internal Consistency) โดยนำแบบวัดที่ปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 20 ครอบครัว โดยใช้สัมประสิทธิ์ แอลฟาของ ครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยแบบสอบถามภาวะ Empty Nest Syndrome ได้เท่ากับ .84 แบบสอบถามการปรับตัวของครอบครัวในระยะรั้งว่างเปล่า ได้เท่ากับ .86 และแบบสอบถามสัมพันธภาพกับครอบครัวบุตรได้เท่ากับ .92

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา ขออนุมัติต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลลาดกระบังกรุงเทพมหานคร และขอความร่วมมือกับฝ่ายอนามัยชุมชน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์คุณสมบัติที่กำหนด
2. ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ให้กลุ่มตัวอย่างทราบและขออนุญาตให้ทำวิจัยโดยการลงนามในหนังสือยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย
3. เก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์ตามแบบบันทึก ข้อมูลทั่วไป
4. ผู้วิจัยอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยละเอียด แล้วถามคำถามให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบ 2-3 ข้อ เพื่อทดสอบความเข้าใจในการตอบ หลังจากนั้นผู้ตอบให้กลุ่มตัวอย่าง

เป็นผู้ตอบด้วยตนเองโดยไม่จำกัดเวลา โดยผู้วิจัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่าง ชักถามสิ่งที่สงสัยได้ตลอดเวลา หลังจากนั้นผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด

5. กรณีที่พบสามีหรือภรรยา เพียงคนใดคนหนึ่ง ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ข้อมูลทั้งหมดจากสามีหรือภรรยาซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของครอบครัว

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ตระหนักถึงการเคารพในสิทธิมนุษยชน โดยผู้วิจัยชี้แจงให้กลุ่มตัวอย่างทราบถึงสิทธิที่จะเข้าร่วมงานวิจัย และให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจในการเข้าร่วมวิจัยด้วยตนเอง โดยการตอบรับหรือปฏิเสธจะไม่มีผลเสียใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ทุกคำตอบจะถือเป็นความลับ ผู้วิจัยเข้าแนะนำตัวกับครอบครัวในระยะรั้วว่างเปล่า เพื่อขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัย พร้อมทั้งชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับรวมทั้งสิทธิในการปฏิเสธการไม่เข้าร่วมการวิจัยหรือถอนตัวจากการวิจัยโดยไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาหรือการมารับบริการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติน้อยกว่าหรือเท่ากับ .05 โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แจกแจงความถี่และร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของข้อมูลทั่วไป ภาวะ Empty Nest Syndrome สัมพันธ์ภาพกับครอบครัวบุตร และการปรับตัวของครอบครัวในระยะรั้วว่างเปล่า

2. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ระยะเวลาของรั้วว่างเปล่า สัมพันธ์ภาพกับครอบครัวบุตรกับการปรับตัวของครอบครัวในระยะรั้วว่างเปล่า และภาวะ Empty Nest Syndrome โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation)